

sicer. Ako je učitelj skerbjen, ako si prizadeva biti popolnoma, potlej ne bo govoril niti storil tega, kar bi bilo odveč ali nepotrebno; resnobo bo podučeval in odgojeval; pri taki resnobi bo pa tudi gojenec postal resnoben in prizadeven, prvi in drugi vesta potem, kaj imata storiti. Oba bota spoznala, da je korist in dobiček, ki se pričakuje, vreden truda, in to bode spodbujalo v pridnost, v vestnost in pozornost učenca in učitelja. Resnoben učitelj ne terpi lahkomišelnosti pri učenju, učenec se mu mora zavedati cilja, ki ga hoče doseči z učenjem; ako se je učenec zavedel in je spoznal, zakaj se mora učiti, potem bode tudi pri učenju natančen in vesten t. j. resnoben. — Kolikor pa je resnoba vredna pri poduku in odgoji, toliko ceniti pa je tudi ljubezen, ki je sklenjena z resnobo, in ki mora biti v resnobi: resnoba mora biti v ljubezni in ljubezen mora biti resnoba. Resnoba pa je ljubezni polna, ako se ogiblje vsega, kar le razdraži, in kedar se kaže iz naredeb, katere ukrenemo, da dosežemo svoj cilj, za kateri se stanovitno poganjamo, modra in dobrohotna previdnost. Ljubezen je resnoba, ako ni prijazna iz posebne naklonjenosti, iz prigovarjanja in prilizovanja, a tačas, kedar se ozira na namen podučevanja in na pravila pametne odgoje. Ljubezen se mora ravnati po nepremakljivih postavah in po stanovitnih načelih, ne sme se prevreči niti v igračo, niti v ono slabost, ki prepušča pobotanja s sabo. Ljubezen ni več resnoba, ako žuganja ne spolni ali kadar pripušča, da se potrebna uredba zanemarja in ne čuva nad njeno spolnitvijo. Ako odgojitelj danes odobri, kar je včeraj grajal, ako danes graja, kar je bilo včeraj dobro, njegova ljubezen nima značaja niti resnobe. Ljubezen je krotka, poterpežljiva, dobrohotna, — a to po božji postavi, po božjem zgledu a ne po človeškem nazoru. Kaznuje, pa tudi prizanaša, ako je višji ozir za to, a ne prizanese kazni, ako je potrebna, da se otrok zboljša. Ta resnoba ljubezen povsod spremlja. Taka resnoba ljubezen ne rani gojencu serca, marveč ga poterjuje v spoznanji, da mu je gojitelj prijatelj, ako ga tudi krega in svari. Sicer nas pa tudi skušnja uči, da otroci stariše in učitelje, ki združujejo resnobo z ljubeznijo veliko bolj cenijo od tistih, ki ravnaajo po nagibu nekake mehke ljubezni. Poglejmo le v domačo hišo, mati prosi in prosi, a svojeglaven otrok se ne zmeni za to, ostane termoglaven, a resna beseda očetova ga hipoma prenaredi, posebno je pa to pri živih, krepkih dečkih, ti le spoštujejo resnobnega in krepkega odgojitelja.

## Jezik (govor) učiteljev.

(Dalje.)

Še bolj odločno, kakor na podučevanje, vpliva resničnost na izrejo. Otroci kmalo spoznajo, ali je učenik res dober, ali pa tudi, ako se le

dobrega dela, ako ljubi učenik sebi izročeno mladost ne le v besedi, a marveč v djanji, ako je vnet in goreč za svoj poklic in zvest v spolnovanji svojih dolžnost, tako se njegova beseda drugače razlega od besede tistega, kateri je vse to le na videz. Otroci kmalo spoznaja, kaj pride iz serca, kaj je le na videz? Svojega učitelja spoštnjejo, in poštenega moža ljubijo, akoravno je do njih oster, natančen in resnoben. Besede in nauke radi sprejmo in ohranijo, a ne tako od tega, ki v njih očeh le malo velja, ako bi bil tudi spretnejši in mehkeji od prvega. Od ljubljenega učenika je dosti lepa beseda, njegov pogled ali opomin več zda, kakor naj lepši govor v ustih takega, kateremu mladina ne verjame, in beseda takega se zgubi kakor dim. Ostre besede, zmerjanje ali celo kaznovanje jih kar razdraži. Otrok nikakor ne terpi, da bi se kdo z resnico šalil. Res je, da se nekteri, v trenutku, ko so razdraženi, tudi hudujejo nad učiteljem, toda kmalo pridejo do pravega spoznanja in ljubezen in vdanost se poverne. Mogoče tudi, da se nekteri z lepimi besedami preslepe, toda vse to ne obstane. Učitelj, kteremu čut do resnice ni zamerl, ni nikoli v zadregi za pravo besedo, bodisi za nravnost ali za omiko, njegova beseda je vedno prosta in naravna. In ravno zato, ker je taka, ni treba velikega in obširnega dokazovanja. Tam pa, kjer je namesto globocega spoznanja le praznosta, mora se puhlost govora pokriti z lepimi besedami. Vendar tako slabo robo otroci ravno tako, kakor odraščeni kmalo spoznajo. A koliko se vendar tacega blaga dan danes med nami nahaja?!

Budivnost. Vsako podučevanje je bolj ali manj plodno, kakor namreč ume učitelj stvar vravnovati, da iz poslušalcev postanejo spolnovaleci; vse, kar podaja učitelj učencem, dobiva še le po skupni delavnosti pravo podobo in obliko, ter postane tako lastnina. Vse, kar otrokom povemo, naj bode še tako jasno in umevno, se lahko pozabi, kar si pa sami po svoji vlastni delavnosti in skerbi prisvoje, to se jim tako priljubi, da postane njih lastnina. Učiteljev govor je pa le takrat budiven, ako ima učitelj vso tvarino, ktero predava, v svoji oblasti, ter mu ni težavno stvar prav vverstiti, ter pojasnovati jo s pravimi izrazi. Veselje do stvari, skerbno opazovanje otrok in njih zmožnosti, pripelje učitelja do tega spoznanja. Kdor mladine ne pozna, komur je ptuja stvar, kako se ona duševno razvija in rase, kdor prezira mišljenje nji vlastno in, kar njo veseli in mika, ne čisla, niti se ne ogiblje tega, kar je nji dolgočasno in zoperno: ta bode zastonj terkal, njemu se ne bodo odperla serca, on bode govoril gluhim ušesom.

Živost je tudi zelo potrebna pri govoru učitelja. Tukaj hočemo opozoriti na gibčnost, potrebno v mislih in govorih. Nasproti gibčnosti je pa zaspanost in mertvost. Organična razverstitev posameznih podob v celoto, podaja stvari ono dopolnjenje, ktero je neobhodno potrebno,

da se stvar v spomin vtisne. Prezgovorni ljudje pridejo dostikrat v tak slučaj, da veliko govore, pa malo povedo; kar govore je pretergano in ni v pravi zvezi; bistveno in nebistveno pomešajo; na zadnje jih nihče ne razume, dostikrat pa tudi sami ne vedo, kar so hotli povedati.

Tega se je treba učitelju varovati. Previdno in zmerno naj dalje postopa in povsodi modro na zakone gleda. Ni tako težavno, posamezne točke mikavno razvijati; a obširno stvar pregledno, in prav zverstenost v celoto spraviti, da postane vtis neizbrisljiv, to je stvar veliko težavnejša. Nikakor se od učitelja preveč ne zahteva, ako se tudi živost od njegovega govora tirja. Kajti živo in organsko more slediti delu za delom, da postane izvod temeljit. Dalje je pa tudi paziti, da je človeški duh sam čudovit organizem, kateri posameznosti v splošnost vverstuje. Živost govora imela je vedno veliki uspeh, ter razodevala čudovito moč. Se ve, da je to prirojen dar, vendar se tudi z marljivostjo pridobi in dopolni. (Početa nascitur, orator fit.) Ako se je učitelj privadil, v svojem govoru biti jase, resničen in budiven, potem mu tudi ne bode težavno, opazovati in razumeti proste zakone organskosti, tiste v dobrih zgledih spoznavati, ter si jih prisvojovati. — Učitelj mora spoznati, da je izreza in podučevanje neka umetnost, njegova najimenoitnejša naloga je, da se privadi nje tehnike. (Ars educandi, ars difficillima.) Kdor se je zgodaj navadil otroke opazovati in z njimi občevati, kmalo se bode tudi izuril govoriti z njimi, ter jih s svojim govorom za se pridobivati. On bode vedel ceniti lastnosti govora, ktere so: jasnost, resničnost, budivnost in živost.

G.

## Anton Umek Okiški.

Vse za vero in domovino.

### A.

»Dokler si nježen otrok, té željno poslušaj nauke,  
Naj ne pomni jih duh sam, tudi odkrivaj jih z deli. —  
Naj pred časti Bogá ter stariše čislaj in one,  
Ktere ti dala namesto je starišev sama narava.«

M. A. Muret.

Kedar sem l. 1857/8 vstopivši v gimnazijo Ljubljansko za učitelja ob delavnikih v stolni, ob nedeljah in praznicah navadno v nunske cerkve imel gimnazijsko službo božjo, stregel mi je večkrat k sv. maši četertošolec, kateri se mi je koj s svojim mirnim pa duhovitim vedenjem priljubil stanovitno. Mladeneč ta je bil ranjki Anton Umek Okiški.

Rodil se je v soseski sv. Ane na Okiču — od tod Okiški — v duhovni Boštanski (Savenstein) na dolnem Kranjskem 12. junija 1838. Oče Janez, mati Jera, stanú kmečkega, sta oba pošteno vzrejevala otroke